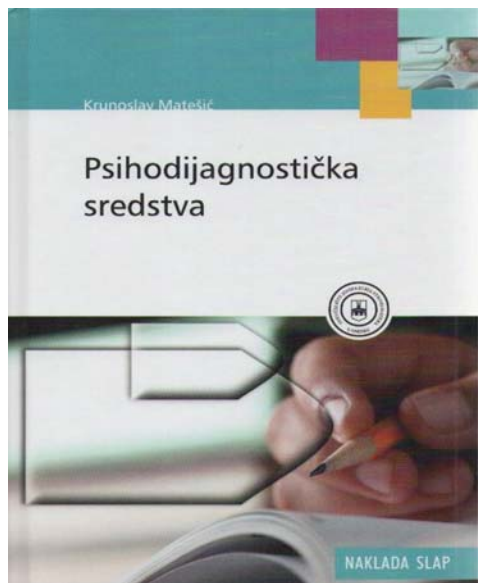

Krunoslav Matešić
PSIHODIJAGNOSTIČKA SREDSTVA
Naklada Slap, Jastrebarsko
Filozofski fakultet Sveučilišta u Osijeku, 2010.

Rektorat Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku, u ožujku 2010. odobrio je objavljivanje sveučilišnog udžbenika "Psihodijagnostička sredstva". Udžbenik je tiskan u suradnji "Naklade Slap", Jastrebarsko i Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Osijeku, na kojem je svečano promoviran u lipnju 2010.

Autor udžbenika je dr. sc. Krunoslav Matešić, sveučilišni izv. profesor, nositelj kolegija na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, na Studiju psihologije Filozofskog fakulteta u Osijeku te na doktorskom studiju Učiteljskog fakulteta u Zagrebu.

Udžbenik je tiskan kao temeljna literatura za studente druge godine diplomskog studija psihologije iz predmeta Psihodijagnostička sredstva.

Međutim vrijednost knjige nadilazi znanja potrebna skupini kojoj je namijenjena. "Psihodijagnostička sredstva" svim psiholozima mogu postati nezaobilazan izvor informacija o mjernim instrumentima u psihologiji, pravilima njihove primjene, izdavačima testova i uz njih povezanoj legislativi. Osim psiholozima, knjiga na dva načina može biti vrlo koristan priručnik i drugim stručnjacima, poput pedagoga, defektologa ili liječnika: a) kao izvor informacija o tome što mogu očekivati i tražiti od psihologa te b) kao opsežna baza posebnih kategorija psihologijskih mjernih instrumenata kojima se mogu koristiti nepsiholozi jer njihova primjena i interpretacija ne zahtijevaju specifična psihološka znanja.

Udžbenik je sadržajno podijeljen u tri tematske cjeline.

Prvi dio sadrži kreativan i istraživački utemeljen pregled razvoja testova i postupaka testiranja u Republici Hrvatskoj tijekom četiri povijesna razdoblja. Prvi podaci o mjernim instrumentima u psihologiji sežu vrlo daleko u povijest, od "početaka početaka u svijetu" (Matešić, str. 12.), od trenutka objavljivanja prvih psihodijagnostičkih sredstava u okviru psiholoških paradigmi vezanih uz imena Francisa Galtona, Jamesa Catella i Alfreda Bineta. Počeci u Hrvatskoj usporedivi su s nastajanjem testova u svijetu. Profesor Matešić istražuje prve dokumentirane prijevode stranih testova u nas (Rado-

savljević, 1912.; Mandić, 1928.), a zatim daje prikaz razvoja originalnih hrvatskih psihodijagnostičkih instrumenata. U povijesti se psihodijagnostičkih sredstava u Hrvatskoj ističe nezaobilazan doprinos Ramira i Zorana Bujasa te njihovih bliskih suradnika u Zagrebu. Organizacijski doprinos prijevodima, standardizaciji i distribuciji testova autor, na temelju pomno istraženih arhivskih podataka, pripisuje Stanici za savjetovanje pri izboru zvanja Zagreb i Službama za profesionalnu orijentaciju Zavoda za zapošljavanje RH. Završni dio prvog poglavlja osvrta je na aktualnu situaciju mjerenja ljudskih potencijala i praksu domaćih izdavača koji "imaju mogućnost ulagati u nove testove i prihvaćati psihodijagnostička sredstva koja su nastala u okviru valjanih psiholoških postavki i tumačenja" (Matešić, str. 73.).

U drugom dijelu udžbenika profesor Matešić detaljno obrazlaže organizacijske aspekte primjene psihodijagnostičkih sredstava. Navedene su korisne informacije o svim izdavačima psihodijagnostičkih sredstava u Republici Hrvatskoj te o vrsti i kategoriji instrumenata koje su u njihovoj nadležnosti. Složena primjena psiholoških mjernih instrumenata posebnost je rada psihologa, a njihova znanstvena utemeljenost u teoriji testova specifična je razlika u odnosu na druge znanosti. Testovi su svojevrsno autorско djelo, stoga je legalna nabava testova preduvjet njihove upotrebe. I ne samo testova, nego i razrađenih postupaka davanja dopuštenja za citirane sadržaje, broj korištenih tablica u nekom radu i sl. U knjizi je opisano kako se zaštićuje svako od ovih autorских i izdavačkih prava u suvremenoj

psihologijskoj "industriji znanja" (Matešić, str. 97.).

Treći dio udžbenika daje detaljan opis preko sedamdeset (dobro ste pročitali) psihodijagnostičkih sredstava i dva prikaza strukturiranih kliničkih intervjua za poremećaje ličnosti. Testovi i tehnike podijeljeni su po kategorizaciji predloženoj Pravilnikom o psihodijagnostičkim sredstvima Hrvatske psihološke komore u sedam skupina: klinički upitnici i tehnike, neuropsihologijski testovi, profesionalno usmjerenje, razvojni testovi, testovi sposobnosti, testovi znanja i upitnici ličnosti. Svaki psihodijagnostički instrument prikazan je standardiziranim podacima o autorima, godini prvog izdanja, godini hrvatskog izdanja (ako se radi o stranom testu), populaciji na koju se primjenjuje, svrsi ispitivanja, kategoriji testa, opisu testa, načinu primjene i ocjenjivanja, materijalu od kojih se sastoji i nazivu izdavača. Uz standardne podatke, za neke su testove prikazani dodatni, osobito korisni podaci o prikupljenim normama testa dobivenim standardizacijom na području Republike Hrvatske, a za neke prikaz evaluacije testova u citiranim člancima.

Priloge udžbeniku čini niz dokumenata i ključnih informacija o razvoju i načinu uporabe psihodijagnostičkih sredstava. Uvršteni su: Pravilnik Stanice za savjetovanje pri izboru zvanja iz 1931. godine, Pravilnik o psihodijagnostičkim sredstvima Hrvatske psihološke komore, Standardi psihologijskog testiranja, Popis izdavača testova u Republici Hrvatskoj, Popis punopravnih i pridruženih članova udruge European Test Publishing Group (ETPG) te Popis pravilnika u kojima se spominju psihološki testovi,

koji su objavljeni u Narodnim novinama od 1992. do 2008. godine.

Povijest psihodijagnostičkih sredstava u knjizi nije samo verbalno opisana. Autor je pronašao i objavio fotografije konstruktora testova, naslovnice knjiga u kojima su objavljeni prvi testovi, izvatke iz knjiga o mjerenju psiholoških atributa, primjere zadataka i protokola nekih testova u svijetu i u Hrvatskoj, fotografije testova te poneki izgled njihove računalne evaluacije i profiliranja. Profesor Matešić, dosljedan onome o čemu piše, za ilustracije je, tamo gdje se to po pravilima psihologijskih asocijacija zahtijeva, dobio potrebne suglasnosti.

Dvije su primjedbe o obrazovanju psihologa koje su se do sada provlačile u raspravama na psihološkim skupovima. Jedna je dolazila od strane studenata i početnika u psihologiji, a druga od iskusnih psihologa i profesora psihologije. Studenti i početnici kritički su se osvrtni na sadržaje studija i nedostatak naučenih kompetencija, najčešće iskazane tvrdnjom: "Kada sam počeo/počela raditi, ništa o testovima nisam znala/znao". Druga primjedba od strane starijih kolega bila je svojevrсна kritika početnicima u pristupu psihologiji koja je, sažeto, izgledala kao tvrdnja: "O svemu raspravljaju kao da prije njih nikada nitko o toj temi nije ništa rekao. Stvari su mnogo složenije i imaju svoju povijest." Udžbenik profesora Matešića, svojim detaljnim, istraživačkim, nadasve kompetentnim prikazom psihodijagnostičkih sredstava, izvor je znanja koji bi mogao prevenirati obje pritužbe. Kao sveučilišni udžbenik studentima će pružiti brojne informacije o testovima koje su njihovi prethodnici tražili: od opisa psiholoških atribucija

koje instrumenti imaju namjeru mjeriti do karakteristika njihove primjene. S druge strane, povijesni prikaz stogodišnje tradicije nastajanja psihologijskih dijagnostičkih sredstava u svijetu i u nas, osnova je budućim stručnjacima od koje mogu početi u svom radu ili/i istraživanju.

mr. sc. Ljerka Hajncl, asistentica
Hrvatski zavod za mirovinsko
osiguranje, Osijek